

Importante duhovnicești

figuri

În regiunea Palestinei s-a petrecut cel mai înalt eveniment, care a pecetluit viața duhovnicească a întregii lumi: nașterea lui Dumnezeu-Omul, care avea să influențeze radical omenirea, înlăturând orice deosebire de rasă, de neam, de rang social, de limbă sau de orice alt fel. Locurile Palestinei, cele pe care a pășit Dumnezeu, și Ierusalimul constituie expresia acestui înalt eveniment și centre de pelerinaj, de slujire creștină, de evlavie și de adâncă simțire religioasă. În fiecare regiune s-au construit sfinte biserici care au misiunea de a păzi și a întreține sfintele lăcașuri de pelerinaj, împreună cu ierarhii și membrii Patriarhiei, cinul preoțesc și monahal care sunt paznici neadormiți împotriva actelor de vandalism și de pângărire venite din partea străinilor.

Încă din secolul IV s-a constituit tagma monahilor „râvnitori” a căror misiune era grabnica soluționare a problemelor care apăreau fie ca urmare a numărului mare de pelerini, fie datorită factorilor externi ocazionali. În același timp însă, orientarea liturgică a Patriarhiei a ținut spre valorificarea deplină a sfintelor lăcașuri de închinare spre învierea duhovnicească a întregii lumii creștine.

Din tagmele bisericesti mai sus pomenite s-au remarcat importante figuri duhovnicești care au depus eforturi pentru păstrarea și transmiterea strălucirii Patriarhiei Ierusalimului și au contribuit din plin la călăuzirea duhovnicească a creștinilor. În secolul IV se remarcă figura Arhiepiscopului Chiril al Ierusalimului care, prin renumitele sale cateheze, îi pregătea pe creștini spre primirea Sfintei Taine a Botezului. În secolul V domină figura Patriarhului Iuvenalie al Ierusalimului, care a avut un rol foarte important la Sinoadele III și IV ecumenice.

Locurile pe care a pășit Dumnezeu au constituit, așa cum s-a spus, locul de pornire al asceților, dintre care mari figuri s-au remarcat ca pilde

de viațuire monahală și, totodată, de luptă pentru consolidarea Ortodoxiei și a spiritualității creștine. În secolul VI se remarcă personalități ascetice precum Cuvioșii Sava cel sfințit, Chiril Schitopolitul și Leontie din Bizanț, mare teolog al epocii. Împăratul Iustinian I a arătat mare respect și încredere față de aceștia, ridicându-i ca pe niște ștachete pe care le lua în considerare în orice luare de poziție de natură bisericească sau politică.

Strălucit exemplu de armonie și unitate admirabile între contemplarea ascetică și strădania pentru consolidarea credinței Ortodoxe a fost marele Patriarh al Ierusalimului Sofronie. Duhul lui neadormit și închinarea vieții lui monahismului și slujirii Bisericii Ortodoxe au fost pricini pentru alegerea sa ca Patriarh al Ierusalimului. De altfel, și ca simplu monah, cu neclintită credință a vădit înaintea Patriarhilor Serghie al Constantinopolului și Chir al Alexandriei eroarea ereziei monotelismului și monoenerghismului.

Sprrijinindu-se pe un fundament duhovnicesc și teologic neclintit, aceste importante personalități duhovnicești ale Sfintelor Locuri au creat o temelie trainică și stabilă pe care a așezat propria sa piatră, pentru Patriarhia Ierusalimului, și obștea aghiotafită, în vremurile grele ale stăpânirii arabilor, cruciaților și turcilor în zona Palestinei. Obștea aghiotafită a reușit să păstreze neatinse sfintele locuri de închinare, de la peștera din Betleem până la Golgota și Mormântul Gol. Chiar și astăzi, obștea aghiotafită și Patriarhia Ierusalimului au de înfruntat multe atitudini dușmănoase și primejdioase care au drept scop destrămarea unității de credință a Ortodoxiei.

A. Sfântul Iacov Fratele Domnului

Sfântul Iacov este primul episcop al creștinătății, primul episcop al Sfintei Cetăți, al „Maicii Bisericii”, adică al Ierusalimului. După Învierea Domnului, s-a distins între bărbații sfințiți și, datorită virtuții lui, apostolii l-au acceptat ca episcop al Ierusalimului. Curând a câștigat cinstirea primilor creștini, încât, alături de Apostolii Petru și Ioan Evanghelistul, a fost considerat „stâlp” al Bisericii lui Hristos (Gal. 2,9). Vrednicia și virtutea lui au fost apreciate și de evreii din sinagogă. Se menționează că „datorită dreptății lui covârșitoare, a fost

numit «cel drept»". Cuvintele sale drepte și înțelepte, faptul că nu urmărea propriile interese, și personalitatea lui luminoasă l-au făcut să se impună în conștiința oamenilor ca o persoană sfântă. Se spune că „se ruga în genunchi, închinându-se lui Dumnezeu și cerând iertare pentru popor”. Era numit „Frate dumnezeiesc”, „Fratele lui Dumnezeu”, „Fratele Domnului”, drept pentru care mulți, necunoscând taina dumnezeieștii întrupări, credeau că este rudă după trup cu Iisus (Matei 13,55).

Sfântul Iacov a fost și dascăl de Dumnezeu insuflat al creștinilor. O dovadă a adevărului cuvintelor lui o constituie epistola pe care a scris-o în anul 50 d.Hr., la Ierusalim, pe care a adresat-o „celor douăsprezece seminții ale lui Israel care sunt în împrăștiere”, adică tuturor creștinilor din toată lumea. De aceea se numește „epistolă sobornicească”. În cele cinci capitole ale epistolei sale, se referă la multe teme legate de viața și credința creștină. În puține cuvinte îi luminează pe cititori și îi călăuzește către voia lui Hristos, către adevăr. El învață că nu este de ajuns doar să asculte cineva cuvântul lui Dumnezeu, ci trebuie să îl și aplice, și subliniază că nu este de folos credința fără fapte. De asemenea face referire la lucrarea învățătorilor, spunând că cei care învață vor fi judecați mai aspru de către Dumnezeu și, prin urmare, vor fi pedepsiți mai aspru pentru greșelile lor. De aceea le cere celor învățați și cunoscători ai științelor să ia seama la cuvintele lui, ca să ajungă la cunoașterea de sine. La final, le cere cititorilor să se roage, pentru că rugăciunea are putere. Amintește în acest sens de faptele pe care Proorocul Ilie a reușit să le săvârșească prin rugăciune. Își încheie epistola spunând că acela care întoarce pe cineva de la rătăcire la adevărul Domnului, își mântuiește sufletul de moartea veșnică și șterge păcatele sale.

Până astăzi se păstrează Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Iacov, Fratele Domnului, care în multe mitropolii se săvârșește în ziua de pomenire a Sfântului. Este prima Liturghie apostolică, din care provin și Liturghia Marelui Vasile și cea a lui Ioan Gură de Aur.

Sfântul Iacov, Fratele Domnului, a primit moarte mucenicească din partea răstignitorilor Domnului. Se spune că a fost osândit de arhiereul Anan să fie omorât cu pietre, cu puțin înainte de incendierea Ierusalimului de către romani.

B. Sfântul Evanghelist Marcu

Sfânta Evanghelie după Marcu ocupă locul al doilea în ordinea cărților Noului Testament. Este cea mai mică ca întindere, având 16 capitole. A fost scrisă în Roma, între anii 65-70 d.Hr. Face referire la activitatea Domnului, din momentul Botezului până la Înălțarea Sa. Nu vorbește despre nașterea și copilăria Domnului, nici nu relatează amplele predici ale lui Iisus. Sunt amintite doar patru pilde ale Domnului și nicio proorocie. Acordă însă un rol important minunilor lui Iisus, scoțând în evidență calitatea Sa de Împărat. De aceea Marcu este înfățișat de iconografi având lângă sine un leu, care simbolizează autoritatea, puterea și măreția Domnului. Evanghelistul Marcu menționează că, atunci când mulțimea a venit în grădina Ghetsimani „cu săbii și toiege” să-L prindă pe Iisus, unul dintre ucenicii Lui a așteptat acolo și nu a fugit: „Iar un tânăr mergea după El” (Marcu 14, 51). Unii din mulțime l-au văzut și au încercat să-i facă rău, iar acela a fugit speriat, fără îmbrăcăminte. „El însă, lăsând pânzătura, a fugit de ei gol”. Tânărul acesta era Ioan, fiul Mariei în casa căreia a avut loc Cina cea de taină. Era tânărul care îl urma atunci când Iisus, împreună cu ucenicii Lui, a ieșit din foisorul Cinei celei de taină. Acest Ioan s-a numit mai apoi Marcu. Este singurul care menționează în Evanghelia sa acest fapt. Marcu nu era unul dintre ucenicii Domnului, nici nu-L cunoștea bine, pentru că Iisus a trăit în Nazaret și și-a desfășurat activitatea în Galileea. Era nepot al lui Varnava și fiu al Mariei, cea care l-a cunoscut pe Iisus și s-a afierosit Lui, oferind casa sa mare credincioșilor Domnului pentru rugăciune și slujire. Este posibil ca această casă să fi fost sfințită de către Domnul în seara din Joia Mare, când a avut loc în foisor prima dumnezeiască Euharistie, săvârșită de Iisus Însuși. Marcu era un tânăr plăcut, cu purtări frumoase, cu origine de seamă, provenind dintr-o familie cinstitoare de Dumnezeu. Apostolii Pavel și Varnava prețuiau virtuțile lui Marcu și l-au luat cu ei în Antiohia: „Luând cu ei pe Ioan, cel numit Marcu” (Fapte, 12, 25). În preajma lor, a ajuns cu timpul un propovăduitor de seamă al Evangheliei lui Hristos. Atunci s-a pomenit pentru prima oară numele „Marcu” în cartea „Faptele Apostolilor” din Noul Testament. Când Dumnezeu i-a chemat pe Varnava și pe Pavel să meargă în alte locuri pentru a vesti sfânta Evanghelie, aceștia l-au luat cu ei și pe Marcu spre ajutor. Au lăsat Antiohia și au mers în Cipru, patria mamei

sale și a unchiului său, Varnava. Din Salamina până în Pafos, Marcu și-a împlinit slujba sa apostolească, cu deosebită tărie și putere. Când au trecut de coastele Asiei Mici, Marcu nu i-a urmat pe apostoli, ci s-a întors la Ierusalim. Din acest motiv, mai târziu, în a doua călătorie, apostolii au ajuns la puternice neînțelegeri, „s-a iscat neînțelegere, încât s-au despărțit unul de altul” (Faptele Apostolilor 15, 39). Astfel Varnava l-a luat ca însoțitor și ajutor pe Marcu și au plecat în Cipru, în vreme ce Pavel l-a luat ca ajutor pe Sila și au mers în Antiohia. Pavel nu l-a primit, și „cerea să nu-l ia pe acesta cu ei, fiindcă se despărțise de ei din Pamfilia și nu venise alături de ei la lucrarea lor” (Faptele Apostolilor 15, 39). Totuși această neînțelegere nu a iscat vrăjmășie. Dimpotrivă, Apostolul Pavel îl pomenește în epistolele lui, iar Marcu s-a aflat alături de el când era întemnițat în Roma. Aici, în Roma, Marcu l-a întâlnit pe părintele său duhovnicesc, pe Apostolul Petru, pe care l-a urmat până la sfârșitul vieții lui. Marcu a primit moarte mucenicească în Alexandria Egiptului, unde idololatrii l-au târât pe pământ și pe pietre. Nu știau însă că sufletul lui se urcase la ceruri. „Spurcații ucigași, pe Marcu târându-l pe pământ, nu știau că la ceruri prin aceea îl trimit” (*Stih din slujba Sfântului Marcu*). Trupul mucenicesc al Evanghelistului Marcu a fost îngropat de creștini în Alexandria și apoi, în 828 d.Hr., moaștele sale au fost duse de niște negustori bine-credincioși în Veneția.